

УДК 634.8.05:634.85

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ КОМПЛЕКСНОСТІЙКИХ СОРТІВ ВІНОГРАДУ В УМОВАХ ҐРУНТОВО-КЛІМАТИЧНОЇ ЗОНИ ЗАКАРПАТТЯ

В.В. Лутак

Перспективи вирощування комплексностійких сортів винограду в умовах ґрунтово-кліматичної зони Закарпаття. – В.В. Лутак. – У статті розглянуто особливості проходження річного біологічного циклу і окремих його фаз у комплексностійких сортів винограду в порівнянні з районованим сортом, який взято для контролю.

Ключові слова: комплексностійкі сорти, річний біологічний цикл, фази вегетації.

Адреса: Закарпатський інститут агропромислового виробництва, с. В. Бакта, Берегівського район, Україна.

E-mail: insbakta@bereg.net.ua.

Prospects growing of complex resistant grape varieties in ground-climatic conditions area of Transcarpathia. – V.V. Lutak. – In the article the features of passing of annual biological cycle and separate his phases are considered at the complex resistant grape varieties on comparison with a district sort which is taken for the control.

Key words: complex resistant grape varieties, annual biological cycle, phases of vegetation.

Address: Transcarpathian institute of agroindustrial production, s. V. Bacta, Beregivscogo district, Ukraine.

E-mail: insbakta@bereg.net.ua.

Умови для виноградарства на Закарпатті надзвичайно різноманітні. Особливо цінною для культури винограду за ґрунтово-кліматичними умовами є південно-західна частина області, де знаходяться основні масиви виноградних насаджень. В основних районах виноградарства - Берегівському, Виноградівському, Мукачівському, Ужгородському, Іршавському- на південних і південно-західних схилах відрогів Карпат, успішно вирощують наступні сорти: столові (Перлина Сабба, Іршаї Олівер, Королева виноградників, Шасла біла, Шасла рожева, Шасла мускатна, Мускат гамбурзький, Матяш Янош, Карабурну, Італія, Красуня Цегледа, Єлизавета; технічні білі (Трамінер, Леанка, Фурмінт, Липовина, Рислінг італійський, Рислінг рейнський, Совіньйон, Семільйон, Сильванер, Мюллер-Тургау, Португізер, Піно сірий), технічні червоні (Каберне-Совіньйон, Алікант Буше, Сапераві, Ізабелла) [6].

Виноградні насадження області у більшій мірі є сортоsumішами. У сортименті виноградників переважають європейські сорти. З сортів Ізабельної групи найбільш розповсюджені Ізабелла, Делавар, Отелло [5].

По даним Головного Управління Статистики України в Закарпатській області, за останні роки в області спостерігається скорочення площ, змен-

шення валового збору кінцевої продукції та урожайності виноградників.

Так за два роки (2004-2005рр.), валовий збір винограду у всіх категоріях господарств знизився на 4,1 тис. тон, сільськогосподарських підприємствах і фермерів – 3,9 тис. тон, господарствах населення – 0,2 тис. тон; відповідно знизилася й урожайність (центнерів з гектара плодоносної площі) на 7,0, 14,3, 7,0; загальні площі виноградних насаджень скоротилися на 0,1 і 0,25 тис. га, хоча в господарствах населення вони збільшилися на 0,15 тис. га.

Це пояснюється тим, що на сьогодні в абсолютній більшості господарств населення культивується високоврожайний сорт Ізабелла, а загальні площі виноградників розширено до 1,7 тис. га. У структурі насаджень, виноградники десятирічного віку складають тільки 1/10 частину від загальної площі, у сортовому складі виноградників громадського сектору переважають Ізабельні сорти низької якості (80%). Столові сорти винограду займають площі менше 6%. До мінімуму (10-15%), скорочено площі цінних технічних сортів, таких як Трамінер рожевий, Леанка, Каберне-Совіньйон, Аліготе, Фурмінт [4].

Закарпатська область є зоною прищепного виноградарства, внаслідок чого висаджування нових

плантацій тут проводилося прищепними саджанцями європейських сортів на сортах підщепних лоз та інших філоксеростійких сортів [3].

Зважаючи на таку ситуацію і стан виноградарства Закарпаття, альтернативними і перспективними для розвитку й подальшого розквіту галузі будуть дії, спрямовані на омолодження посадок аборигенних сортів і районування нових комплексностійких сортів винограду.

Виділення, вивчення і сортовипробування аборигенів винограду, які є еталонами адаптивності генотипів до умов середовища – це надійний шлях вдосконалення сортименту [8].

Матеріали та методи досліджень

Завдання наших досліджень полягало у вивченні закономірностей між проходженням окремих фаз вегетації і всього вегетаційного періоду в комплексностійких технічних сортів винограду з білою ягодою Аврора Магарача, Первенець Магарача, Подарунок Магарача, Цитронний Магарача, порівняно з районованим сортом Золо-Дьонде, який був взятий для контролю.

Дослідження проводилися на ділянках Закарпатського інституту АПВ та ДП радгосп “Виноградівський”. Сорти, що вивчалися, висаджені в

2002-2003 рр. Схема посадки кущів 3,0x1,25м. Ґрунти під колекцією дерново-підзолисті середньосуглинкові поверхнево-глеєві. Спосіб формування кущів - високоштамбовий двоплечний кордон. Обліки і спостереження проводилися відповідно методичним рекомендаціям по вивченню сортів винограду Лазаревського М.А. [7] На дослідних ділянках не проводили хімічний обробіток насаджень для їх захисту від хвороб і шкідників. Агротехнічний догляд за сортами проводився за прийнятими в даній зоні виноградарства правилами.

Результати досліджень

За період досліджень нами було встановлено, що нові комплексностійкі сорти пізніше ніж районований контрольний сорт вступають у фазу дозрівання ягід, хоча промислової стиглості досягають майже одночасно з контролем. При цьому слід відмітити такі сорти як Аврора Магарача і Подарунок Магарача, з яких останній повністю дозріває навіть раніше районованого сорту Золо-Дьонде (табл. 1).

Таблиця 1. Фенологічні спостереження за 2006 рік

Назва сорту	Початок розпускання вічок	Початок квітіння	Кінець квітіння	Початок дозрівання ягід	Промислова стиглість
Золо-Дьонде (К)	22.04	13.06	23.06	27.07	11.09
Аврора Магарача	27.04	16.06	24.06	09.08	12.09
Первенець Магарача	25.04	16.06	26.06	15.08	14.09
Подарунок Магарача	23.04	13.06	24.06	05.08	10.09
Цитронний Магарача	26.04	15.06	25.06	12.08	16.09

Нові сорти в агро-кліматичних умовах області характеризуються меншим по тривалості періодом дозрівання ягід ніж контроль, про те період вегетації в кожного з них по відношенню до контролю практично однаковий (сорти середнього періоду дозрівання, тривалістю 135 - 145 днів) (табл. 2).

Практично всі нові стійкі сорти володіють широким адаптаційним потенціалом, а висока життєздатність цих сортів значно спрощує виробництво кореневласного посадкового матеріалу в порівнянні з привитим. Створення сортів, стійких до філоксери, мільдю, сірої гнилі, а деяких і до мо-

розу, по-новому ставить проблему виробництва привитого посадкового матеріалу і дозволить зосередити увагу селекціонерів на виробництві привитого посадкового матеріалу тільки найкращих сортів.

Впровадження комплексностійких сортів не тільки знизить пестицидне навантаження на навколишнє середовище, затрати трудових і енергетичних ресурсів, а й забезпечить значну незалежність вирощування винограду від негативних явищ природи [2].

Таблиця 2. Проходження фенологічних фаз вегетації (в днях) за 2006 рік

Назва сорту	Від початку розпускання вічок до початку квітіння	Від початку квітіння до кінця квітіння	Від кінця квітіння до початку дозрівання	Від початку дозрівання до промислової стиглості	Від початку розпускання вічок до промислової стиглості
Золо-Дьонде (К)	52	10	34	46	142
Аврора Магарача	50	8	46	34	138
Первенець Магарача	52	10	50	30	142
Подарунок Магарача	51	11	42	36	140
Цитронний Магарача	50	10	48	35	143

Примітки: КЦХФ – (carbonil cyanide m-chlorophenyl-hydrazone) карбоніл цианід *m*-хлорфенілгідрозон додавали безпосередньо перед експозицією до суспензій клітин в об'ємі 1 мл $1 \cdot 10^{-3}$ М і інкубували протягом 2 годин при 30 С.

Особливо важливо при цьому використовувати дані фенологічних спостережень і обліку врожаю, що накопичені в даній зоні виноградарства науковими установами та виноградарями-любителями по так званім індикаторним сортам [1].

Висновки

Проаналізовані дані результатів спостережень та обліків дають змогу зробити попередні висновки:

1) досліджувані комплексностійкі сорти винограду мають майже однакові по тривалості, порівняно з районованим сортом Золо-Дьонде, пері-

оди вегетації, а також менший період дозрівання ягід;

2) зважаючи на раніший ніж контрольний сорт, вступ нових комплексностійких сортів у фазу дозрівання ягід, урожай їх можна використати для виготовлення різних видів виноробної продукції;

3) для природного районування даних сортів в умовах Закарпаття, потрібен тривалий період часу, розробка відповідної агротехніки по догляду за ними з урахуванням екологічної пластичності кожного сорту, значні капіталовкладення для відновлення галузі виноградарства регіону в цілому.

1. Голодрига П.Я. Пути улучшения промышленного сортимента винограда в СССР и совершенствование методов выведения новых сортов //Сорт в виноградарстве. – М.: Сельхозиздат, 1962. – С.43.
2. Голодрига П.Я., Усатов В.Т., Авидзба В.М., и др.. Новые сорта, устойчивые к грибным болезням и филлоксеру //Виноделие и виноградарство СССР. – 1986. – №1. – С.23-25.
3. Грімут В.Й., Ступак О.І. Вирощування садивного матеріалу //Виноград на Закарпатті. – Ужгород: Закарпат. обл. видавництво, 1957. – С.13.
4. Звіт про стан виноградарства в Закарпатській області за 2005 рік / Головне Управління Статистики України в Закарпатській області.
5. Криволапов В.О. Розвиток виноградарства на Закарпатті //Виноград на Закарпатті.-Ужгород: Закарпат. обл. видавництво, 1957. – С.84-85.
6. Криволапов В.О., Костюк О.Н. Країні сорти винограду Закарпаття //Виноград на Закарпатті.-Ужгород: Закарпат. обл. видавництво, 1957. – С.103-104.
7. Лазаревский М.А. Изучение сортов винограда. – Ростов: "ГУ", 1963. – 153 с.
8. Трошин Л.П., Свириденко Н.А. Пути совершенствования сортимента //Устойчивые сорта винограда. - Симферополь: Таврия, 1988. – С.18.

Отримано: 20 січня 2007 р.

Прийнято до друку: 1 лютого 2007 р.